

О. А. Чаркіна
*канд. пед. наук, ст. викладач каф. психології та педагогічних технологій,
Криворізького ДПУ*

КВАЛІМЕТРИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ З ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглянуті концептуальні основи моніторингу в освіті. Обґрунтована необхідність виділення нового типу моніторингу – кваліметричного – як способу і технології діагностики, оцінки і менеджменту якості вищої освіти на прикладі вивчення психолого-педагогічних дисциплін.

Ключові слова: педагогічне тестування, кваліметричний моніторинг, якість навчальних досягнень.

В статье рассмотрены концептуальные основы мониторинга в образовании. Обоснована необходимость выделения нового типа мониторинга – квалиметрического – как способа и технологии диагностики, оценки и менеджмента качества высшего образования на примере изучения психолого-педагогических дисциплин.

Ключевые слова: педагогическое тестирование, квалиметрический мониторинг, качество учебных достижений.

In the article conceptual bases of monitoring are considered in education. The necessity of selection the new type educational monitoring – qualimetric – is grounded as a method and technology of diagnostics, estimation and management quality of higher education on the example of study psychology-pedagogical disciplines.

Keywords: pedagogical testing, monitoring of quality, quality of educational achievements.

Непродуктивні, необ'єктивні, малодіагностичні підходи до оцінки результативності освітньої діяльності виступають гальмом у розвитку системи вищої освіти України. Використання традиційних контрольної-діагностичних процедур протирічить загальним тенденціям реформування і розвитку освітнього процесу, його гуманістичної, особистісно-зорієнтованої і розвивальної спрямованості. Форми і методи педагогічної діагностики поки що не стали предметом систематичного аналізу і спеціально організованих досліджень; недостатньо розвинена методологічна і методична бази, відсутні стандартні засоби для діагностики якості вищої освіти на основі регулярного збору і статистичної обробки результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний аналіз робіт з освітнього моніторингу і педагогічної експертизи показав, що загальнометодологічна база, на основі якої можлива розробка якісно-кількісного відображення педагогічних явищ на сьогодні опрацьована недостатньо. У вітчизняній педагогічній діагностиці тільки формується уявлення про педагогічний моніторинг як метод спостереження за освітнім процесом. Однак у педагогічній практиці вже наявний певний досвід

розробки системи освітнього моніторингу в окремих навчальних закладах [1; 2; 3; 4; 5; 6 та ін.]

Однак, не зважаючи на те, що поняття про кваліметричний моніторинг час від часу зустрічається у фаховій психолого-педагогічній літературі, поки що не існує загальноприйнятої дефініції, не виділено функцій, принципів і методів його організації, особливостей даного типу освітнього моніторингу, відсутня цілісна система багаторівневого спостереження з метою порівняння якості освітніх систем. У сучасній кваліметрії не запроваджено поняття багаторівневого моніторингу, що будувався б на єдиній інформаційній основі, забезпечуючи можливість порівняння результатів діагностики і контролю за окремими напрямками генеральної сукупності об'єктів дослідження.

Сьогодні в Україні технологія кваліметричного моніторингу знаходиться на початковому етапі розробки й упровадження до практики освітніх систем, тому актуальною є проблема теоретико-методологічного обґрунтування концептуальних засад, а також практичних методів і технологій її реалізації.

Підходи до об'єктивізації контролю можуть бути визначені при розробці якомога точніших вимог до якості знань, умінь, навичок студентів з психолого-педагогічних дисциплін, до рівня сформованості їх компетенцій. Це і зумовлює необхідність формування концепції нового типу моніторингу, що має потужний кваліметричний потенціал.

У зв'язку з цим необхідна розробка науково обґрунтованих алгоритмів моніторингу, що стануть складовою системи сучасного маркетингу освітніх послуг. Саме це і є метою нашої статті. Враховуючи, що дослідження опирається на систематизацію і аналіз результатів педагогічного тестування студентів з психолого-педагогічних дисциплін, а саме «Психології педагогічного спілкування», «Психологічної служби в закладах освіти», «Основ педагогічних вимірювань і моніторингу в освіті» в сукупності об'єктів управління якістю вищої освіти надалі виділятимемо основний компонент оцінки об'єкту — якість підготовки студентів, яку оцінюватимемо через вимірювання рівня навчальних досягнень.

Основний матеріал дослідження. Тестування як засіб педагогічних вимірювань є найбільш точним методом діагностики і диференціації рівня підготовки студентів і стану освітніх систем. Термін "індикатор якості освіти" [6] найбільш доречно застосовувати саме до педагогічного тестування як методу вимірювань і засобу моніторингу з метою об'єктивізації діагностики якості вищої освіти. Стандартизоване тестування дозволяє на єдиній інформаційній основі одночасно оцінювати велику кількість об'єктів, діагностувати актуальний стан, коригувати помилки, визначати тенденції і перспективи розвитку.

Без спостереження не існує моніторингу, тому що створення інформаційних баз даних про стан всіх елементів системи за допомогою

рзних видів аналізу (кореляційний, дисперсійний, факторний, порівняльний, динамічний, дидактичний та ін.) дозволяє робити висновки про ефективність функціонування всієї освітньої системи, складові її підсистем, вибрати напрями і механізми управління нею [3, 5].

Постійний моніторинг якості і результативності освітнього процесу набуває особливої актуальності в умовах модернізації всієї освітньої системи, розвитку державної системи тестування і упровадження зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників ЗНЗ. Для забезпечення позитивної динаміки реформування вищої освіти потрібно надати зручний для практичного використання діагностичний засіб, що дозволить з достатньою вірогідністю оцінювати дійсний стан об'єкту контролю – теоретичних знань, практичних умінь і навичок, предметних компетенцій, способів дій, сформованості професійно-важливих якостей особистості. Створення надійних інструментів діагностики якості вищої освіти можливо на основі таких технологій оцінки, як педагогічна кваліметрія і освітній моніторинг, під якими ми розуміємо комплекс дослідницьких процедур, що дозволяє незалежними експертними методами (тобто об'єктивно) за великим спектром показників кількісно виявляти характер якісних змін об'єкту вивчення за певний період часу.

Розробку нового типу моніторингу необхідно проводити за декількома напрямками, один з яких повинен забезпечити його наукове обґрунтування, інший – сукупність методів, алгоритмів і технологічних засобів, третій – змістовно-аналітичну інтерпретацію моніторингових спостережень за освітнім процесом і його результатами.

Необхідність і можливість розробки концепції і обґрунтування теоретичних основ КМ обумовлені наступними *чинниками*: сучасним станом розвитку вітчизняної теорії і практики педагогічного тестування, зовнішнього незалежного оцінювання, контрольно-діагностичних процедур; широким використанням обчислювальної техніки; рівнем розвитку інформаційних технологій; наявністю програмно-інструментальних продуктів для конструювання і параметризації тестів нового покоління, збору, обробки і презентації статистичної освітньої інформації в масштабах всієї освітньої системи країни і за окремими її складовими. Все це дозволяє отримувати, накопичувати і оперативно передавати компаративні результати тестового контролю як показники якості й ефективності системи вищої освіти у окремих ВНЗ, формувати критерії відповідності вимогам державного і галузевих освітніх стандартів, визначати рівні навчальних досягнень студентів з певних дисциплін. Кваліметричний підхід, на відміну від традиційного, дозволяє отримувати максимум компаративної інформації про якість вищої освіти з кількісних оцінок і з математичною точністю оцінювати стан досліджуваних об'єктів.

Логіка дослідження показує, що концептуально новий тип моніторингу в майбутньому забезпечуватиме незалежний атестаційний

процес для всіх суб'єктів вищої освіти (студентів, викладачів, освітніх систем, органів державного управління вищою освітою). Сьогодні найактивніше розвиваються технології педагогічного тестування випускників загальноосвітніх установ, починають використовувати тестові методи у професійній освіті, особливо в системах відкритої (дистанційної) освіти. У перспективі тестовий контроль, як базовий для кваліметричного моніторингу, повинен стати основою для отримання валідної і надійної інформації про якість всієї системи освіти в країні.

Функціями такого моніторингу є спостереження, діагностика, аналіз і оцінка якості стану вищої освіти. Принципи його організації і функціонування базуються на сучасній теорії конструювання і параметризації педагогічних тестів – Item Response Theory. Метою такого моніторингу є отримання науково аргументованих висновків про функціонування педагогічної системи чи об'єкту, накопичення статистичних результатів зовнішнього контролю за діяльністю суб'єкта спостереження, обґрунтування необхідних заходів для досягнення запланованого рівня якості (за діагностично визначеними критеріями).

У осучасненому уявленні, запропонованому в даному дослідженні, багаторівневий моніторинг якості вищої освіти передбачає незалежність контрольних-оцінних процедур від освітньої установи, кваліметричний підхід до отримання інформації і компаративність результатів як за вертикаллю спостереження (студенти, освітня установа, місто, область, Україна), так і за горизонталлю – між об'єктами одного рівня.

Багаторівневий кваліметричний моніторинг ми визначаємо як організаційну структуру безперервного спостереження за діяльністю всієї освітньої системи; сукупність методик, процесів і ресурсів, необхідних для збирання і накопичення даних за допомогою педагогічних вимірювань; методи аналізу результатів, розробку рекомендацій і презентацію освітньої інформації в мережі Internet з метою її оперативного аналізу, інтерпретації і впливу на освітній процес для отримання результатів навчання із заданими властивостями, характеристиками, параметрами.

Відзначимо, що *кваліметричний моніторинг* — це стандартизоване спостереження за будь-яким педагогічним явищем або процесом, що дозволяє створювати історію стану об'єкту в часі, кількісно оцінювати динаміку якісних змін суб'єкта навчання і стану освітньої системи, визначати напрями їх розвитку. Сучасні технології тестування дозволяють організувати кваліметричний моніторинг як найбільш оптимальний, економічний та інформативний засіб спостереження за розвитком освітнього процесу. Останнім часом незалежні форми атестації студентів почали суттєво впливати на систему менеджменту якості вищої освіти у окремих ВНЗ. На єдиній шкалі «логів» (див. роботу [7]) узагальнені дані про рівень навчальних досягнень студентів не залежать від складу атестаційних комісій і налаштованості експертних рад. Отримані у такий

спосіб результати відповідають параметрам точності вимірювань, дискримінативної здатності, валідності, надійності та іншим кваліметричним показникам вимірювань знань студентів. Тому кваліметричний моніторинг, що ґрунтується на результатах педагогічного тестування, може стати ефективним засобом контролю, експертизи і менеджменту якості вищої освіти. У системі такого моніторингу можливо впорядкування, систематизація і презентація у зростаючій формі об'єктивної освітньої інформації, одночасна реалізація декількох рівнів моніторингу. Нові пріоритети в суспільстві й освіті, варіативність освітніх програм і форм здобуття вищої освіти, методів і технологій навчання обумовлюють значну диференціацію рівня підготовки і професійного становлення студентів. У таких умовах кваліметричний моніторинг стає найважливішим інструментом і методом виявлення переваг і недоліків різних навчальних програм і компонентів освітньої системи.

Принципова відмінність КМ від традиційного моніторингу полягає у використанні таких технологій, які орієнтовані не на суб'єктивні оцінні механізми для локального застосування, а на сучасні дистанційовані від викладача контрольні-оцінні процедури, що задовольняють вимогам об'єктивності, компаративності і репрезентативності оцінок [4].

Слід розрізнати ряд ознак, притаманних для кваліметричного моніторингу: *функціональність* відображає властиву йому якість технологічності і психологічної комфортності для випробовуваних під час контролю, оптимальність навантаження, змістовної інформативності, оперативності аналізу і презентації інформації та ін.; *надійність* визначає кваліметричний характер процедур отримання інформації, організованість, стандартизованість, точність і дискримінативну здатність педагогічних вимірювань, узгодженість виконання планів, розкладу, рішень, вказівок, дій та ін.; *ефективність* показує досягнення запланованого результату через економію часу, засобів, коштів, праці і психологічних ресурсів учасників контрольні-діагностичного процесу; *сучасність* стандартів, технологій навчання і розвитку, засобів і методів контролю і здобуття освітньої інформації, статистичний характер її обробки, аналіз відповідно до: змісту навчальних планів, програм і змісту вищої освіти, вимог освітніх стандартів, потреб розвитку і формування особистості майбутнього професіонала, умов здобуття вищої освіти; *оптимальність* передбачає відбір необхідних корекційних заходів і варіативних навчальних програм, що вірогідно забезпечать прогнозовані результати підготовки при дотриманні ергономічних норм навчальної діяльності студентів з урахуванням її нормативів; *доречність* використовуваних методів, технологій, принципів навчання і контролю, систематичність і системність діагностики і контролю; *реальність* визначає можливість практичного втілення ідей, підходів і планів в оцінці освітньої діяльності.

Зрозуміло, що побудова багаторівневої і багатоглядної системи

кваліметричного моніторингу – процес складний і тривалий. Така моніторингова система має бути незалежною, постійно діючою організаційною структурою, що забезпечує об'єктивне, всебічне, стандартизоване обстеження системи вищої освіти та її складових. До *неодмінних умов реалізації такої системи* ми відносимо: необхідність перегляду змісту вищої освіти відповідно до компетентнісної орієнтації, професійного навчання; удосконалення чинних освітніх стандартів; створення державної системи незалежної атестації засобами педагогічного тестування на всіх етапах і рівнях навчання; формування державного банку стандартизованих педагогічних вимірників; банку освітньої статистики результатів тестового контролю; використання інформаційних технологій накопичення, презентації і трансляції результатів у формі, зручній і зрозумілій для різних категорій користувачів.

Таким чином, в умовах стандартизації змісту вищої освіти й інтенсивного розвитку державної системи ЗНО та інших форм тестової атестації, потрібно створення цілісної і комплексної загальноукраїнської системи кваліметричного моніторингу, заснованої на сучасних і універсальних методах спостереження за всією системою професійної освіти.

Отже, під *системою кваліметричного моніторингу* ми розуміємо сукупність елементів, комплексно взаємопов'язаних між собою, таких, що забезпечують здійснення всіх моніторингових процедур для досягнення запланованих цілей і завдань на основі отримання кількісних показників якості досліджуваних об'єктів. До таких *елементів* належать: об'єкти і суб'єкти моніторингу, комплекс моніторингових показників (критеріїв, індикаторів), інструментарій моніторингових обстежень, системи накопичення інформації, процедури аналізу і переробки інформації, методи педагогічної інтерпретації і формати презентації результатів, програмно-інструментальні засоби аналізу і прогнозування подальшого розвитку об'єкту.

Предметом моніторингових досліджень виступають стани підготовки студентів, освітнього процесу, освітніх систем, їх динаміка і напрямки розвитку. *Об'єктами* моніторингових спостережень можуть виступати окремі студенти, академічна група (групи) студентів, викладачі, освітні установи, педагогічні системи, державна система вищої освіти, освітній процес в цілому. *Суб'єктами* є провідні моніторингові організації, незалежні атестаційні служби, комісії, регіональні центри тестування і т. ін.

Інструментарієм таких досліджень можуть бути анкети, тести, опитувальні листи, статистичні звіти, звітні форми, таблиці, графіки та ін. *Інструментами* моніторингової діяльності є технічні, електронно-обчислювальні й інформаційні засоби, програмно-інструментальні продукти, засоби комунікації тощо.

Моніторингову діяльність ми розглядаємо як сукупність процедур для спостереження за об'єктом і предметом моніторингу, збору інформації,

її накопичення і обробки: кваліметричні процедури (контрольно-оцінні, таксонометричні, соціологічні та ін.), експертне оцінювання, аналіз статистичних даних, контент-аналіз документів, висновки комісій, рішення і дії офіційних структур управління вищою освітою.

Моніторингові показники ми розподіляємо на *первинні* результати обстежень – не трансформовані, і *вторинні*, оброблені певним чином. У порівнянні з традиційною діагностикою, під час тестового контролю розширюється спектр показників, комплекс яких здатний забезпечити цілісне, якісне і кількісне уявлення про стан об'єкту досліджень і динаміку його змін. До таких *показників* в умовах педагогічного тестування відносять: первинний тестовий бал студента (число або відсоток виконаних завдань тесту); сертифікаційний тестовий бал, отриманий в результаті шкалювання внаслідок обліку статистичного рівня складності тестових завдань; статистичні норми, середній тестовий бал нормативної вибірки; середній тестовий бал генеральної вибірки тестованих; дихотомічні таблиці і відсотки правильно виконаних завдань тесту для різних категорій і груп студентів; індивідуальний кумулятивний індекс (рейтинг) учасника тестування; рейтинг освітньої установи (ВНЗ).

Критерії оцінювання стану об'єкту спостереження залежать від цілей і завдань моніторингу. Ми виділяємо наступні: відповідність індивідуального тестового балу нормі або заданому рівню; досягнення вимог державних освітніх стандартів (в т.ч. відповідність ОКХ і ОПП); відповідність запитам і очікуванням споживачів освітніх послуг. Висновки і оцінки, зроблені внаслідок аналізу результатів тестового контролю, повинні сприяти вдосконаленню об'єкту дослідження.

Основною метою моніторингу вищої освіти, на нашу думку, є створення умов для формування цілісного уявлення про стан системи вищої освіти України, якісні і кількісні зміни її складових. Ця мета обумовлена сучасним етапом еволюції всієї освітньої системи в умовах її реформування і зміни принципів організації контрольно-діагностичного процесу у зв'язку з упровадженням ЗНО.

Види кваліметричного моніторингу, відповідно до завдань нашого дослідження, можуть бути класифіковані як: *інформаційний* – спрямований на збір, накопичення, систематизацію і розповсюдження освітньої інформації. Окрім цього, інформаційні технології забезпечують не лише підвищення ефективності досягнення педагогічних цілей, але і дозволяють розширити коло користувачів освітньої інформації, забезпечують оперативність і комплексність педагогічного аналізу [2]; *базовий (фоновий)* – виявлення відповідності рівня підготовки студентів вимогам освітніх стандартів і критеріям якості надання освітніх послуг ВНЗ з метою забезпечення умов для професійного навчання і гармонійного розвитку особистості; *проблемний* – передбачає діагностику актуальних і потенційних проблем в тій або іншій освітній системі, орієнтує на

виявлення закономірностей і процесів, важливих для організації системи менеджменту якості вищої освіти; *управлінський* – ставить за мету спостереження за характером взаємодії на різних рівнях управління якістю ВО, забезпечує оцінку ефективності наслідків і вторинних ефектів рішень, що ухвалюють в галузі управління на основі даних освітньої статистики; *дидактичний* – забезпечує спостереження за різними компонентами навчального процесу, у тому числі і за засвоєнням матеріалу навчальних дисциплін, відповідністю отриманих знань необхідному рівню або освітньому стандарту; *соціально-психологічний* – надає інформацію про психологічний стан особистості студента, характер стосунків в академгрупах, ефективність взаємодії студентів і викладачів, тип освітнього середовища у ВНЗ.

Одним із завдань багаторівневого кваліметричного моніторингу навчальних досягнень з психолого-педагогічних дисциплін є забезпечення постійного потоку компаративної освітньої інформації про якість підготовки студентів на основі як індивідуальних, так і статистичних результатів тестового контролю. Моніторинг якості навчальних досягнень засобами педагогічного тестування орієнтований, з одного боку, на точне відбиття у тестах сучасного змісту вищої професійної освіти і вимог держстандартів, а з іншого — на можливість стандартизованого вимірювання знань, умінь, навичок, способів дій, предметних компетенцій у всьому комплексі їх якісних характеристик: *повноти*: кількості всіх знань про об'єкт вивчення, передбачених програмою (стандартом); *глибини*: кількості усвідомлених суттєвих зв'язків щодо співвідношення знань з різних галузей змісту вищої професійної освіти; *оперативності*: застосування знань у типових і варіативних ситуаціях за рахунок умінь аналізувати, узагальнювати, інтегрувати і диференціювати загальногалузеві предметні знання і уміння; *гнучкості*: швидкості знаходження варіативних способів застосування знань у нетиповій ситуації; *конкретності і узагальненості*: здатності до конкретизації проявів узагальненого знання або абстрактизації конкретних знань; *згорнутості і розгорнутості*: здатності, з одного боку, презентувати знання компактно, лаконічно, а з іншого – розкривати систему і послідовність операцій, що призводять до ущільнення або згортання знань; *систематизованості*: усвідомлення складу деякої сукупності знань, їх ієрархії і послідовності, необхідності оволодіння фундаментальними знаннями як базою для засвоєння прикладних; *адекватності*: сукупність знань студентів за структурою повинна відповідати логіці розвитку теорії і практики у певній науковій галузі й етапу навчання; *усвідомленості*: розуміння зв'язків між знаннями, способами їх здобуття і закріплення, уміння їх презентувати і доводити.

Емпіричні дані свідчать, що експертні оцінки за умови дотримання кваліметричної методології їх здобуття, несуть достовірну інформацію,

використання якої дозволяє ухвалювати цілком обґрунтовані управлінські рішення. Але слід пам'ятати про специфічність педагогічних об'єктів і явищ, адже під освітою розуміють і процес, і результат навчання [1]. Неорієнтованість у цих поняттях призводить до того, що інколи комплекс освітніх послуг прирівнюють до рівня підготовки студентів і засобів оцінки цього рівня. Тому провідні дослідники пропонують розмежовувати поняття *«забезпечення якості і гарантія якості»* [5]. У сучасному розумінні *якість освітніх послуг*, а не знання і уміння студентів, є продукцією освітніх установ (відповідно, і викладачів) [4]. Однак саме за критеріями якості підготовки студентів або рівнем їх навчальних досягнень як вимірювальними параметрами найчастіше роблять висновок про якість освітніх установ і якість послуг, що надаються ними.

Разом з тим, оцінки студентів не слід ототожнювати з оцінками якості освітніх послуг, тим більше, коли йдеться про епізодичні оцінні процедури. Іноді керівництво ВНЗ або органів державного управління вищою освітою (МОНУ і відомств) робить висновки про кваліфікацію викладача або акредитаційний рівень освітньої установи на підставі одноразових контрольних-діагностичних процедур (ЗНО, державного іспиту, предметних олімпіад тощо). Інформація про якість освітньої системи, отримана у такий спосіб, не є достовірною, такий підхід знижує професійну мотивацію й інноваційний потенціал викладачів, їх зацікавленість в отриманні експертної оцінки знань своїх студентів і власної педагогічної майстерності.

Висновки. Отже, кваліметричний моніторинг слід розглядати як стандартизоване спостереження за будь-яким педагогічним явищем або процесом, що дозволяє створювати історію стану об'єкту в часі, кількісно оцінювати динаміку якісних змін суб'єкта навчання і стану освітньої системи, визначати напрямки їх розвитку. Об'єктивна діагностика якості вищої професійної освіти на сьогодні можлива тільки завдяки багаторівневому кваліметричному моніторингу, що передбачає накопичення і аналіз статистичних результатів про якість навчальних досягнень студентів. Провідним засобом і технологією такої діагностики є стандартизоване педагогічного тестування, що проводиться за валідними і надійними контрольними-вимірювальними матеріалами і дозволяє з великим ступенем точності оцінювати якісні параметри освітньої системи вищого навчального закладу та її складових.

Література

1. Аветисов А.А. Основные положения системно-кваліметрической концепции повышения качества образования / А.А. Аветисов // Надежность и контроль качества. – М., 1999. – №2. – С. 57-60.
2. Галямина И.Г., Димитрова И.Е. Пример проведения мониторингового исследования на уровне учебно-методического объединения вузов / И.Г. Галямина, И.Е. Димитрова. – М. : ИЦПКПС, 2001. – 25 с.
3. Горб В.Г. Педагогический мониторинг образовательного процесса как фактор

- пovyшення его уровня и результатов / В.Г. Горб // Стандарты и мониторинг в образовании. – М., 2000. – №5. – С. 33-37.
4. Ефремова Н.Ф. Тестирование и мониторинг: рекомендации учителю / Н. Ф. Ефремова // Стандарты и мониторинг в образовании. – М., 2001. – №3. – С. 55-60.
 5. Зимняя И.А. Мониторинг качества и качество мониторинга в образовании / И.А. Зимняя // Материалы VIII симпозиума «Квалиметрия человека и образования: методология и практика». – М. : ИЦКПС, 1999. – Ч.2. – С. 246-253.
 6. Михайлычев Е.А., Карпова Г.Ф. Педагогическая диагностика: история, теория, современность / Е.А. Михайлычев, Г.Ф. Карпова. - Ростов н/Д : ЮО РАО, 2002. – 432 с.
 7. Bechger T., Breguin A., Maris G., Verstralen, H. Combining classical test theory and item response theory / T. Bechger, A.Breguin, G. Maris. – Measurement and Research Department Reports No. 2003-4. Arnhem, Netherlands: CITO, National Institute for Educational Measurement. – Pp. 354-412.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2010 р.

О. О. Сас
*аспірантка, НПУ ім. М. Драгоманова,
м. Київ*

САМОРОЗВИТОК ДІТЕЙ 6-7-РІЧНОГО ВІКУ ЯК ПОКАЗНИК СФОРМОВАНОСТІ ЇХ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Автор у статті подає аналіз сучасних наукових досліджень стосовно поставленої проблеми, інтерпретує погляди науковців, розкриває особливості саморозвитку дітей 6-7 річного віку, визначає процес саморозвитку як показник сформованості життєвої компетентності дітей 6-7 річного віку.

Ключові слова: саморозвиток, самооцінка, діяльність, життєва компетентність, діти 6-7-річного віку.

Автор в статті подає аналіз сучасних наукових досліджень стосовно поставленої проблеми, інтерпретує погляди науковців, розкриває особливості саморозвитку дітей 6-7 річного віку, визначає процес саморозвитку як показник сформованості життєвої компетентності дітей 6-7 річного віку.

Ключевые слова: саморазвитие, самооценка, деятельность, жизненная компетентность, дети 6-7-летнего возраста.

The author of the article gives analysis of modern scientific researches on the mentioned problem, interprets views of research workers on the question, reveals peculiarities of self-development of children of 6-7 years of age, determines the process of self-development as an indicator of shaping of vital competence of children of 6-7 years of age.

Key words: self-development, self-appraisal, activity, vital competence, children of 6-7 years of age.

У сучасному суспільстві високі вимоги ставляться до розвитку особистості людини. Адаже зміни, які відбуваються у різних сферах життя